

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยบทบัญญัติในมาตรา 43 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (กรมการศาสนา, 2540 : 11) จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ โดยในหมวด 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งจะมีการประเมินคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 14)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักในภาระกิจจัดการศึกษาที่รับผิดชอบ จึงได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม) และการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความโปร่งใสในการบริหาร การประกันคุณภาพมุ่งเน้นให้สถานศึกษาได้คุ้มครองความปลอดภัยเด็กทุกคน ขณะอยู่ในสถานศึกษา ให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติดสื่อลามก การพนันและการทะเลาะวิวาท การที่สถานศึกษาจะดำเนินการตามนโยบายทั้ง 4 ประการของการประกันคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการบริหาร โรงเรียนนับเป็นส่วนสำคัญ ที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้จุดประกายความต้องการในการพัฒนา และนำพาในการปฏิบัติ ทั้งนี้การบริหารที่มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน นั้นต้องเป็นกระบวนการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผน

แบบมีส่วนร่วมมีเป้าหมายชัดเจนสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและสำคัญที่สุด คือ มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน มีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมาตรฐานคุณภาพนักเรียน และกลุ่มมาตรฐานด้านกระบวนการ จำแนกเป็นมาตรฐานการเรียนการสอนและมาตรฐานการบริหารโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานทุกระดับสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษาย่างเป็นรูปธรรมได้จริง โดยดำเนินการพัฒนาบุคลากรตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงในสำนักงานจนถึงบุคลากรในระดับโรงเรียน ด้วยวิธีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเผยแพร่เอกสารให้ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การพัฒนามาตรฐานโรงเรียนวิธีสร้างและพัฒนามาตรฐานโรงเรียน การปรับขยายมาตรฐานระดับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียน อีกทั้งมีการพัฒนางานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน โดยยึดแนวทางการบริหารโรงเรียนและแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานคุณภาพนักเรียนในที่สุด

นอกเหนือจากการเตรียมบุคลากรแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เร่งปฏิรูปการเรียนรู้พร้อมจัดเตรียมระบบข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพรายโรงเรียน โดยทำการประเมินโรงเรียนตามกรอบมาตรฐานฉบับปัจจุบันด้วยวิธีการที่โรงเรียนประเมินตนเองจากเครื่องมือประเมินที่กรมส่งไปให้ เพื่อให้หน่วยงานตั้งแต่ระดับโรงเรียนจนถึงระดับกรม มีข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนในระยะต่อไป นอกจากนี้ประโยชน์ด้านการติดตามความก้าวหน้าแล้ว ยังให้ประโยชน์การนำไปใช้ในการวางแผนการนิเทศ และการวิจัยเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพนักเรียนในปีการศึกษา 2545 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้หน่วยงานในสังกัดทำการประเมินคุณภาพโรงเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของโรงเรียนในสภาพปัจจุบันและเพื่อรองรับการประเมินภายนอกที่ทุกโรงเรียนต้องแสดงความจำนงขอรับการประเมินหนึ่งครั้งภายใน 5 ปี นับแต่มีการจัดตั้งองค์กรมหาชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 3-42)

จากการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่า สถานศึกษามีการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (วิโรจน์ ค้อไผ่. 2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระชน ชิมะสาร (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ข้าราชการครูโดยรวมมีความเห็นต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหาร โรงเรียน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความเห็นต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน (สมชัย ละครวงษ์. 2544 : บทคัดย่อ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้ทำการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยรวมซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษากับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่สอดคล้องกัน จากผลการประเมินดังกล่าวทำให้ทราบถึงความแตกต่างของผลการประเมินและเป็นเรื่องที่น่าศึกษาให้ทราบถึงข้อเท็จจริงโดยแท้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. 2547 : 4) และในส่วนของอำเภอเกษตรวิสัยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด จำนวน 64 โรงเรียน ได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อม สำหรับการประเมินภายนอก โดยมีการส่งครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการประเมินโรงเรียนของหน่วยนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการประเมินภายนอกจากสำนักนรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. 2547 : 3-42)

ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งครูผู้สอน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาระดับการดำเนินการ และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะในการวางแผนปฏิบัติการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในอำเภอเกษตรวิสัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเกษตรวิสัยทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ต่อแนวทางการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในอำเภอเกษตรวิสัย

สมมติฐานของการวิจัย

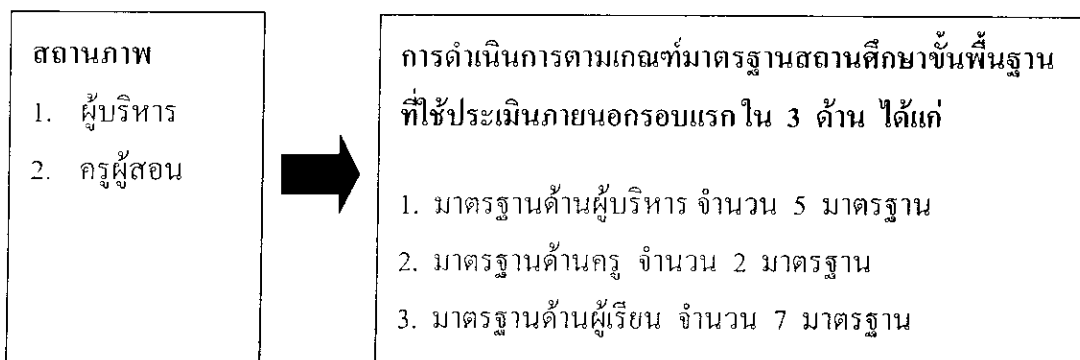
1. ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตัวบ่งชี้เพื่อการประกันคุณภาพภายนอกกรอบแรก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 จำนวน 14 มาตรฐาน 68 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 5-15) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ของโรงเรียนในเขตอำเภอเกษตรวิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จาก 64 โรงเรียน จำนวนเป็น ผู้บริหาร จำนวน 64 คน และครูผู้สอน จำนวน 799 คน รวมทั้งหมด 863 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสถานภาพ กำหนดจำนวน โดยเทียบตาราง ของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 43) ได้ ผู้บริหาร จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 260 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น
 - 3.1.1 ผู้บริหาร
 - 3.1.2 ครูผู้สอน
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐาน ที่ใช้ประเมินภายนอกรอบแรก 14 มาตรฐาน 68 ตัวบ่งชี้ ใน 3 ด้าน ได้แก่
 - 3.2.1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร จำนวน 5 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 13 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 14 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 18 จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 20 จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานที่ 25 จำนวน 2 ตัวบ่งชี้
 - 3.2.2 มาตรฐานด้านครู จำนวน 2 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 22 จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานที่ 24 จำนวน 6 ตัวบ่งชี้
 - 3.2.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 5 จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 6 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 9 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 10 จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานที่ 12 จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลให้เกิดสภาพที่พึงประสงค์ซึ่งระบุถึงสภาพปัจจัย วิธีดำเนินงาน หรือสภาพผลผลิตที่มีคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ใช้ประเมินภายนอกรอบแรก 14 มาตรฐาน 68 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่

1.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวบ่งชี้หรือตัวแปรเกี่ยวกับตัวนักเรียน ที่ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ/ทักษะ สุขภาพกายและจิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้

1.2 มาตรฐานด้านผู้บริหาร หมายถึง แนวทางที่กำหนดไว้เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดียวกันในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามลักษณะตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้

1.3 มาตรฐานด้านครู หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำและวิเคราะห์หลักสูตร งบประมาณ อุปกรณ์ เทคโนโลยี อาคารสถานที่ และชุมชน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้

2. แนวทางพัฒนาการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง วิธีการที่จะทำให้การดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง มีความพร้อมสำหรับรับการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานต่อไปในอนาคต

3. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

4. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้รักษาการแทนตำแหน่งดังกล่าว ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

5. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ได้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ สำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเกษตรวิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกในอนาคตต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY